İSLAM KAHRAMANLARI

SERİ 27

ORUÇ REİS

Kur'an, Sahih Hadisler ve Tarih Kitaplarına Göre Cezayir Amirali ve Endülüs Müslümanlarının Kurtarıcısı

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

AK (KELANTAN)

quranscience.my

© 2026 M / 1448 H Hj Che Alim Hj Che Haron AK (Kelantan) • quranscience.my • @QuranScienceMY

Bu e-kitap Müslümanlar için ÜCRETSİZDİR — satılması yasaktır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İSLAM KAHRAMANLARI

SERİ 27

ORUÇ REİS

Kur'an, Sahih Hadisler ve Tarih Kitaplarına Göre Cezayir Amirali ve Endülüs Müslümanlarının Kurtarıcısı

وَلَا تَهِنُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

"Gevşemeyin, üzülmeyin, inanmışsanız, mutlaka siz en üstünsünüzdür."

Âl-i İmrân Sûresi 3:139

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | @QuranScienceMY

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz e-kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Müminleri gevşeklik göstermekten ve üzülmekten men eden ve iman ederlerse üstün olanların onlar olduğunu bildiren Allah'a hamd olsun. Efendimiz Peygamberimiz Muhammed'e ﷺ, onun âline ve ashabına ve onun yolunu güzellikle takip edenlere — bunların arasında Endülüs Müslümanlarının kurtarıcısı Oruç Reis'e — salât ve selâm olsun.

Bu e-kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

İslam Kahramanları'nın bu yirmi yedinci kitabı Oruç Reis'in hayatını anlatır: bir zamanlar Rodos şövalyelerinin esiri olan, binlerce Endülüs Müslümanını güvenli yerlere taşıyan, Bicâye'de bir kolunu kaybeden ve Cezayir'i kurtaran Midillili denizci. Hayatı, gümüş kol efsanesi, Selim et-Tûmî'nin öldürülmesi ve denizde cihad ile korsanlık arasındaki fark dahil, kaynakları hakkında dürüstçe anlatılmıştır. Allah bu ilmi faydalı ilim (ilmun yüntefeu bih) kılsın.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasviri yoktur. Kapakta on altıncı yüzyılın başında, gün doğumunda Akdeniz'deki ***Cezayir sahili*** görülmektedir: yumuşak altın ve mavi bir gökyüzü, yamaçta palmiyeler, zeytin ağaçları ve kırmızı gelincikler.

Yamaçta düz damlı evlerden oluşan ***beyaz, basamaklı bir şehir*** yükselir; tepede ***taş surlu bir kasbah*** ve yeşil çinili, dört köşe bir ***cami minaresi*** vardır — 1516'da Oruç'un kurtardığı Cezayir'i hatırlatır.

Sakin koyda, taş bir liman ve ***deniz feneri*** yakınında, latin yelkenli birkaç ***Osmanlı kalyotası*** demirlemiştir. Ufukta birkaç ***yelkenli gemi*** kıyıya yaklaşır — Endülüs Müslümanlarını güvenli yerlere taşıyan gemileri hatırlatır.

Alttaki ***koyu mavi bant***, ***ince altın çizgilerle*** çerçevelenmiştir ve yazarın adını taşır — İslam Kahramanları'nın tüm kapakları uyumlu olsun diye Seri 1'den Seri 26'ya kadar olan kapaklarla aynıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

ORUÇ REİS — *Giriş*
1. ORUÇ REİS KİMDİR? — *Tarih ve biyografi kitapları*
2. MİDİLLİ ADASINDA YAKUP'UN OĞLU — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr*
3. RODOS ŞÖVALYELERİNİN ESİRİ — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Sahîh-i Buhârî 3046*
4. ŞEHZADE KORKUT'UN HİMAYESİNDE — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr*
5. GIRNATA'NIN DÜŞÜŞÜ VE ENDÜLÜS MÜSLÜMANLARININ ÇİLESİ — *Tarih kitapları; Nisâ Sûresi 4:75*
6. BABA ORUÇ: ENDÜLÜS MÜSLÜMANLARININ KURTARICISI — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr; Sahîh-i Buhârî 2442*
7. TUNUS VE CERBE'DE BİR ÜS — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi*
8. DENİZDE CİHAD — *Sahîh-i Buhârî 2924; tarih araştırmaları*
9. BİCÂYE'DE KAYBEDİLEN KOL — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi; Sahîh-i Müslim 2999*
10. CÎCEL: HALKA BUĞDAY — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi*
11. CEZAYİR HALKININ ÇAĞRISI — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi; Sahîh-i Buhârî 6011; Hucurât Sûresi 49:10*
12. SELİM ET-TÛMÎ: TARTIŞMALI KAN — *Diego de Haedo, Cezayir Tarihi; Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Sahîh-i Buhârî 48*
13. CEZAYİR SULTANI VE TİLİMSÂN'IN FETHİ — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi*
14. NEHİR KIYISINDA ŞEHADET (1518) — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi*
15. ORUÇ'UN MİRASI: HAYREDDİN VE CEZAYİR — *Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr*
16. DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN KISSALAR VE SAYILAR — *Kaynak incelemesi*
17. ORUÇ KISSALARININ KAYNAKLARI — *Tablo*
18. ŞAHISLAR, YERLER VE ZAMAN ÇİZELGESİ — *Tablolar*
19. ORUÇ REİS HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR — *12 soru*
20. DERSLER VE SONUÇ
KAYNAKÇA
DESTEK VE BAĞIŞ

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma. Mavi altı çizili râvi isimlerine tıklayarak sunnah.com'daki râvi sayfasına gidebilirsiniz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ORUÇ REİS

Hicrî 897'de (1492) Endülüs'teki son Müslüman krallığı olan Gırnata İspanya'nın eline geçti. Sonraki yıllarda orada yaşayan Müslümanlar Hıristiyanlığa zorlandı, camileri kapatıldı ve Kuzey Afrika'ya göç etmek isteyen pek çoğunun denizi geçecek gemisi yoktu.

İşte o zaman Ege'deki Midilli adasından bir denizci ortaya çıktı: Barbaros Hayreddin'in ağabeyi ***Oruç Reis***. Gemileriyle binlerce Endülüs Müslümanını Kuzey Afrika sahillerine taşıdı; onlar da ona ***Baba Oruç*** dediler. Daha sonra Cezayir'i İspanyol tehdidinden kurtardı ve Cezayir'de Osmanlı idaresinin temellerini attı.

Bu e-kitap ***İslam Kahramanları*** serisinin yirmi yedinci kitabıdır. Oruç'un hikâyesi başlıca kardeşinin vefatından sonra yazılan hatıratı Gazavât-ı Hayreddin Paşa'dan ve ona düşman İspanyol kaynaklarından gelir. Her kıssanın kaynağı ve derecesi — "gümüş kol" efsanesi, saçılan altın hikâyesi, Selim et-Tûmî'nin öldürülmesi ve denizde cihad ile korsanlık arasındaki fark dahil — dürüstçe belirtilmiş ve dersleri Kur'an'a ve sahih hadislere dayandırılmıştır.

Oruç'un hikâyesi bir kardeşini, hürriyetini ve bir kolunu kaybeden, ama zayıf Müslümanlara yardım etme aşkını hiç kaybetmeyen bir adamın hikâyesidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ORUÇ REİS KİMDİR?

O, hicrî 879 (1474) civarında Ege Denizi'ndeki Midilli adasında doğan ***Yakup oğlu Oruç***'tur. Arapçada adı ***Arûc*** diye yazılır; Avrupalılar ona ***Barbarossa*** ("Kızıl Sakal") dediler — bu lakap daha sonra küçük kardeşi Hayreddin'e geçti.

Hicrî 924'te (1518), yaklaşık 44 yaşındayken, batı Cezayir'de Tilimsân yakınlarında İspanyollarla savaşırken şehit düştü.

ADI VE UNVANLARI

AD / UNVAN	AÇIKLAMA
Oruç (Arûc)	Asıl adı
Reis	Gemi kaptanı unvanı
Baba Oruç	Kurtardığı Endülüs Müslümanlarının verdiği unvan
Barbarossa	İtalyanca "Kızıl Sakal", Avrupalıların verdiği lakap
Gümüş Kol	Kolunu kaybettikten sonra gelenekteki lakabı

ALINACAK DERSLER

En şerefli unvan, yardım ettiklerimizin verdiğidir. "Baba Oruç" her rütbeden daha anlamlıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MİDİLLİ ADASINDA YAKUP'UN OĞLU

TARİHÎ NOT: BİR DENİZCİ AİLESİ

Babası ***Yakup Ağa***, adanın 1462'de Fâtih Sultan Mehmed tarafından fethinden sonra Midilli'ye yerleşen bir Osmanlı sipahisiydi. Evlenip dört oğul sahibi oldu: ***İshak***, ***Oruç***, ***Hızır*** (sonradan Hayreddin olarak tanındı) ve ***İlyas***.

Ailenin küçük bir gemisi vardı ve Ege'de ticaret yapıyordu. Oruç gençliğinden itibaren denizciliği, rüzgârları ve akıntıları okumayı, adaları ve limanları tanımayı öğrendi. Bu bilgi onu daha sonra zamanının en usta denizcilerinden biri yaptı.

Rivayetin derecesi: Başta Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî'nin kaleme aldığı Hayreddin'in hatıratı), Kâtib Çelebi'nin Tuhfetü'l-Kibâr'ı ve Diego de Haedo gibi İspanyol kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr.

ALINACAK DERSLER

Çocuklukta öğrenilen beceriler, ne kadar sıradan görünse de, ümmete hizmet için büyük araçlar olabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RODOS ŞÖVALYELERİNİN ESİRİ

TARİHÎ NOT: BİR KARDEŞİN KAYBI

Şam'daki Trablus'a yapılan bir yolculukta Oruç ile kardeşi İlyas'ın gemisi Rodos'taki ***Saint Jean şövalyelerinin*** bir savaş gemisi tarafından saldırıya uğradı. İlyas çatışmada şehit düştü, Oruç esir alındı. Birkaç yıl boyunca onların kadırgalarında kürek mahkûmu yapıldı — o devirde çok acı bir kader.

Nasıl kurtulduğu konusunda rivayetler farklıdır. Gazavât'a göre kardeşi Hızır onu fidyeyle kurtarmaya çalıştı; diğer rivayetler gemi demirliyken yüzerek kıyıya kaçtığını söyler. Bu esaret tecrübesi, şövalyelerle savaşma ve Müslüman esirleri kurtarma azmini şekillendirdi.

Rivayetin derecesi: Esareti Osmanlı kaynaklarında rivayet edilmiştir; kurtuluş şekli rivayetlere göre değişir.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr.

Esirleri kurtarmak Resûlullah'ın ﷺ emirlerinden biridir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3046

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى ـ رضى الله عنه ـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " فُكُّوا الْعَانِيَ ـ يَعْنِي الأَسِيرَ ـ وَأَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ ".

TERCÜME:

Ebû Mûsâ'nın rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Esiri kurtarın, açı doyurun ve hastayı ziyaret edin."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Kuteybe b. Saîd ← Cerîr b. Abdülhamîd ← Mansûr b. el-Mu'temir ← Ebû Vâil Şakîk b. Seleme ← Ebû Mûsâ el-Eş'arî رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Hadis No. 3046.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3046

ALINACAK DERSLER

Acı bir öğretmen olabilir. Esaretin acısını tadanlar başkalarını kurtarmanın değerini en iyi anlar.

ŞEHZADE KORKUT'UN HİMAYESİNDE

TARİHÎ NOT: ANTALYA VE AKDENİZ

Kurtulduktan sonra Oruç, Sultan II. Bayezid'in oğlu ve Antalya sancakbeyi olan, ilim ve denizcilik sevgisiyle tanınan ***Şehzade Korkut***'un desteğini kazandı. Korkut'un yardımıyla gemiler edindi ve Batı Akdeniz'e açılmaya başladı. Bir süre Mısır'daki Memlük Sultanlığı'nın hizmetinde de bulunduğuna dair rivayetler vardır.

Akdeniz o zaman Müslüman gemileri ile İspanya, Portekiz, Ceneviz ve Saint Jean şövalyelerinin gemileri arasında bir savaş alanıydı. Her iki taraf da düşman gemilerine saldırıyor, mal alıyor ve yolcuları esir ediyordu — o devrin acı bir gerçeği.

Rivayetin derecesi: Başta Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî'nin kaleme aldığı Hayreddin'in hatıratı), Kâtib Çelebi'nin Tuhfetü'l-Kibâr'ı ve Diego de Haedo gibi İspanyol kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr.

ALINACAK DERSLER

Kabiliyetli bir insan, potansiyelini gören bir hamiye muhtaçtır. Bir liderin yardımı bir hayatın seyrini değiştirebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GIRNATA'NIN DÜŞÜŞÜ VE ENDÜLÜS MÜSLÜMANLARININ ÇİLESİ

TARİHÎ NOT: 1492'DEN SONRA

Gırnata 1492'de teslim olduğunda, teslim antlaşması Müslümanlara din hürriyeti vaat ediyordu. Ancak birkaç yıl içinde antlaşma bozuldu. 1499'dan itibaren Gırnata Müslümanları Hıristiyanlığa zorlandı, Arapça kitaplar yakıldı ve isyanları bastırıldı. 1502'ye gelindiğinde Kastilya Müslümanlarına ya Hıristiyan olma ya da ülkeyi terk etme seçeneği sunuldu.

Pek çoğu zâhiren Hıristiyan olmaya zorlandı, ancak gizlice İslâm'ı yaşamaya devam etti; bunlar daha sonra ***Morisko*** olarak tanındı. Pek çoğu Kuzey Afrika'ya göç etmek istiyordu, fakat deniz yolculuğu tehlikeliydi ve sahip olmadıkları gemiler gerektiriyordu.

Rivayetin derecesi: Bu olaylar İspanyol ve İslâm tarih kaynaklarında sabittir.

KAYNAK:
Endülüs tarihi araştırmaları; L. P. Harvey, Muslims in Spain 1500 to 1614.

Kur'an Müslümanları zayıflara ve ezilenlere yardım etmeye çağırır:

NİSÂ SÛRESİ 4:75

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلظَّالِمِ أَهْلُهَا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

Size ne oluyor da: "Rabbimiz! Bizi halkı zalim olan bu şehirden çıkar, katından bize bir sahip çıkan gönder, katından bize bir yardımcı lutfet" diyen zavallı çocuklar, erkekler ve kadınlar uğrunda ve Allah yolunda savaşmıyorsunuz?

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/4:75

ALINACAK DERSLER

Din kardeşlerimizin çilesi ortak bir sorumluluktur. Endülüs Müslümanları çağrılarına cevap verecek birini bekliyordu.

BABA ORUÇ: ENDÜLÜS MÜSLÜMANLARININ KURTARICISI

TARİHÎ NOT: KURTARMA GEMİLERİ

Osmanlı kaynaklarına göre Oruç ve kardeşleri, göç etmek isteyen Endülüs Müslümanlarını taşımak için İspanya sahillerine pek çok sefer yaptılar ve onları Tunus ve Cezayir gibi Kuzey Afrika sahillerine getirdiler. Bu yüzden ona ***Baba Oruç*** dediler.

Gazavât birkaç yılda on binlerce kişinin kurtarıldığından söz eder, ancak kesin sayı doğrulanamaz. Bugün Cezayir ve Tunus'taki Endülüslü Müslümanların torunlarının çoğu bu hikâyeyi hatırlar. Onların gelişi Kuzey Afrika şehirlerinde ilmi, ziraatı ve zanaatı yeniden canlandırdı.

Rivayetin derecesi: Oruç'un Endülüs Müslümanlarını taşımadaki rolü Osmanlı kaynaklarında rivayet edilmiştir; gerçek sayılar belirsizdir.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr.

Resûlullah ﷺ Müslüman kardeşe yardımı Allah'ın yardımına vesile kıldı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2442

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَنَّ سَالِمًا، أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ - رضى الله عنهما - أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يُسْلِمُهُ، وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرُبَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ".

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Müslüman Müslümanın kardeşidir;***

ona zulmetmez ve onu (düşmana) terk etmez. Kim kardeşinin ihtiyacını giderirse Allah da onun ihtiyacını giderir; kim bir Müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa Allah da onu kıyamet gününün sıkıntılarından birinden kurtarır; kim bir Müslümanın ayıbını örterse Allah da kıyamet günü onun ayıbını örter."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahyâ b. Bükeyr ← Leys b. Sa'd ← Ukayl b. Hâlid ← İbn Şihâb ez-Zührî ← Sâlim b. Abdullah ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Mezâlim, Hadis No. 2442.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:2442

ALINACAK DERSLER

En şerefli kahramanlık başkalarının canını ve dinini kurtarmaktır. Oruç'un gemileri sadece yolcu değil, ümit taşıyordu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

TUNUS VE CERBE'DE BİR ÜS

TARİHÎ NOT: HAFSÎ SULTANIYLA ANLAŞMA

Oruç 1504 civarında ***Tunus Hafsî Sultanı*** Ebû Abdullah Muhammed'den, ganimetin bir kısmının sultana verilmesi şartıyla Halkulvâdi limanını üs olarak kullanma izni istedi. Daha sonra güney Tunus'taki ***Cerbe*** adasında üslendi.

İtalyan ve İspanyol kaynaklarına göre 1504'te Oruç, Elba yakınlarında Papa II. Julius'a ait iki savaş kadırgasını ele geçirdi — Avrupa'yı sarsan ve adını meşhur eden bir olay.

Rivayetin derecesi: Başta Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî'nin kaleme aldığı Hayreddin'in hatıratı), Kâtib Çelebi'nin Tuhfetü'l-Kibâr'ı ve Diego de Haedo gibi İspanyol kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi.

ALINACAK DERSLER

Farklı kavim ve devletlerden de olsa Müslümanlar arasındaki işbirliği, ortak bir düşmana karşı saflarını güçlendirir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DENİZDE CİHAD

Resûlullah ﷺ denizde savaşan ilk Müslüman ordusunun faziletini haber verdi:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2924

حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ حَدَّثَنِي ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، أَنَّ عُمَيْرَ بْنَ الأَسْوَدِ الْعَنْسِيَّ، حَدَّثَهُ أَنَّهُ، أَتَى عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ وَهْوَ نَازِلٌ فِي سَاحِلِ حِمْصَ، وَهْوَ فِي بِنَاءٍ لَهُ وَمَعَهُ أُمُّ حَرَامٍ، قَالَ عُمَيْرٌ فَحَدَّثَتْنَا أُمُّ حَرَامٍ أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ الْبَحْرَ قَدْ أَوْجَبُوا ". قَالَتْ أُمُّ حَرَامٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا فِيهِمْ. قَالَ " أَنْتِ فِيهِمْ ". ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم " أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ مَدِينَةَ قَيْصَرَ مَغْفُورٌ لَهُمْ ". فَقُلْتُ أَنَا فِيهِمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ " لاَ ".

TERCÜME:

Umeyr b. Esved el-Ansî, Hıms sahilinde konaklayan Ubâde b. Sâmit'in yanına geldiğini, yanında da Ümmü Harâm'ın bulunduğunu anlattı. Umeyr dedi ki: Ümmü Harâm bize, Nebî'yi ﷺ şöyle buyururken işittiğini anlattı:

"Ümmetimden denizde savaşan ilk ordu (cenneti) hak etmiştir." Ümmü Harâm dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü, ben de onların arasında mıyım?" dedim. Buyurdu ki: "Sen onların arasındasın." Sonra Nebî ﷺ buyurdu:

"Ümmetimden Kayser'in şehrine sefer yapan ilk ordu bağışlanmıştır." "Ben de onların arasında mıyım, ey Allah'ın Resûlü?" dedim. Buyurdu ki: "Hayır."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): İshâk b. Yezîd ed-Dımaşkî ← Yahyâ b. Hamza ← Sevr b. Yezîd ← Hâlid b. Ma'dân ← Umeyr b. Esved el-Ansî ← Ümmü Harâm bint Milhân رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Hadis No. 2924.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:2924

KAYNAK NOTU: CİHAD İLE KORSANLIK ARASINDA

Avrupa kaynakları Oruç ve kardeşlerine "korsan" (pirate) der. Modern tarihçiler onları daha doğru biçimde, bir devletin düşman gemilerine saldırmak üzere yetkilendirdiği denizciler anlamında ***korsan-gazi*** (corsair) olarak tanımlar. O dönemde her iki taraf — Müslüman ve Hıristiyan — aynı şeyi yapıyordu: Malta şövalyeleri, İspanya ve Ceneviz de Müslüman gemilerine saldırıyor ve yolcularını köle olarak satıyordu.

Dürüstçe belirtmek gerekir ki bu deniz seferleri de mal ve esir almayı, buna sivillerin de dahil olmasını ve bir kısmının köle olarak satılmasını içeriyordu. Bu o devrin savaş gerçeğiydi ve güzelleştirilemez. Gerçek cihadı ayıran şey niyet, savaş ahlâkı ve şeriata bağlılıktır — bunları tam olarak ancak Allah bilir.

Rivayetin derecesi: Ümmü Harâm hadisi sahihtir; deniz seferlerinin değerlendirilmesi tarih araştırmasıdır.

KAYNAK:
Akdeniz tarihi araştırmaları; İbn Hacer, Fethu'l-Bârî.

ALINACAK DERSLER

Deniz de bir mücadele alanıdır. Ancak mücadele, niyeti ve yolu şeriata uygun olduğunda Allah katında değerlidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BİCÂYE'DE KAYBEDİLEN KOL

TARİHÎ NOT: AĞUSTOS 1512

İspanya 1510'da Cezayir sahilindeki ***Bicâye*** (Béjaïa) şehrini ele geçirdi. Ağustos 1512'de sürgündeki Bicâye hâkimi, İspanyolları kovmak için Oruç'tan yardım istedi. Savaşta Oruç bir atışla ağır yaralandı ve bir kolu — kaynakların çoğuna göre ***sol kolu*** — kesilmek zorunda kalındı.

Gelenek daha sonra onun gümüşten bir takma kol taktığını söyledi ve ona ***Gümüş Kol*** dedi. Gümüş kol hikâyesi meşhurdur, ancak çağdaş kaynaklarda doğrulanamaz. Kesin olan, kolunu kaybetmenin mücadelesini durdurmadığıdır: hayatının sonuna kadar ordulara ve donanmalara komuta etti.

Rivayetin derecesi: Bicâye'de kolunu kaybetmesi birkaç kaynakta sabittir; gümüş kol hikâyesi bir gelenektir.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi.

Mümin musibete sabır gözüyle bakar:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2999

حَدَّثَنَا هَدَّابُ بْنُ خَالِدٍ الأَزْدِيُّ، وَشَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ، جَمِيعًا عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ، - وَاللَّفْظُ لِشَيْبَانَ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ صُهَيْبٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " عَجَبًا لأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَاكَ لأَحَدٍ إِلاَّ لِلْمُؤْمِنِ إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ " .

TERCÜME:

Suheyb'in rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Müminin durumu ne hoştur! Her işi onun için hayırdır; bu da yalnızca mümine mahsustur. Ona bir sevinç dokunursa şükreder, bu onun için hayır olur. Ona bir sıkıntı dokunursa sabreder, bu da onun için hayır olur."***

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Heddâb b. Hâlid el-Ezdî ve Şeybân b. Ferrûh ← Süleyman b. Mugîre ← Sâbit el-Bünânî ← Abdurrahman b. Ebû Leylâ ← Suheyb er-Rûmî رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'z-Zühd ve'r-Rekâik, Hadis No. 2999.
DERECE: SAHİH — Sahîh-i Buhârî'den sonra en sahih hadis kitabı olan Sahîh-i Müslim'de yer alır.
Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2999

Allah müminleri gevşeklik göstermekten men eder:

ÂL-İ İMRÂN SÛRESİ 3:139

وَلَا تَهِنُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

Gevşemeyin, üzülmeyin, inanmışsanız, mutlaka siz en üstünsünüzdür.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/3:139

ALINACAK DERSLER

Yaralı bir beden ruhu yaralamaz. Oruç bir kolunu kaybetti ama azmini kaybetmedi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CÎCEL: HALKA BUĞDAY

TARİHÎ NOT: 1514

Oruç ve Hızır 1514'te, o sırada Cenevizlilerin elinde bulunan doğu Cezayir sahilindeki ***Cîcel*** (Jijel) şehrini aldılar. Cîcel, Kuzey Afrika anakarasındaki ilk üsleri oldu.

Gazavât'a göre Cîcel ve çevresi halkı kıtlığa düştüğünde Oruç, düşman gemilerinden ele geçirdiği buğdayı onlara ücretsiz dağıttı. Bu davranış onu yerli halka çok sevdirdi ve pek çoğu ona katıldı.

Rivayetin derecesi: Başta Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî'nin kaleme aldığı Hayreddin'in hatıratı), Kâtib Çelebi'nin Tuhfetü'l-Kibâr'ı ve Diego de Haedo gibi İspanyol kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi.

ALINACAK DERSLER

Halkın gönlü sadece güçle değil, iyilikle kazanılır. Dağıtılan buğday bin kılıçtan daha etkiliydi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CEZAYİR HALKININ ÇAĞRISI

TARİHÎ NOT: 1516

İspanya 1510'da ***Cezayir*** limanının önündeki küçük bir adaya ***Peñón*** adlı bir kale inşa etti ve Cezayir halkını haraç ödemeye zorladı. 1516'da İspanya Kralı Ferdinand'ın ölümünden sonra, ***Selim et-Tûmî***'nin önderliğindeki Cezayir halkı İspanyolları kovmak için Oruç'tan yardım istedi.

Oruç askerleri ve gemileriyle geldi ve halk tarafından sevinçle karşılandı. Peñón'a saldırdı, ancak topları yeterince güçlü olmadığı için onu alamadı; kale ancak 1529'da kardeşi Hayreddin tarafından alındı.

Rivayetin derecesi: Başta Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî'nin kaleme aldığı Hayreddin'in hatıratı), Kâtib Çelebi'nin Tuhfetü'l-Kibâr'ı ve Diego de Haedo gibi İspanyol kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi.

Müminler kardeştir; çağrıldıklarında birbirlerine yardım ederler:

HUCURÂT SÛRESİ 49:10

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

۱۰

Şüphesiz müminler birbiri ile kardeştirler; öyle ise dargın olan kardeşlerinizin arasını düzeltin; Allah'tan sakının ki size acısın

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/49:10

Resûlullah ﷺ bu ümmeti tek bir beden gibi tarif etti:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 6011

حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ، عَنْ عَامِرٍ، قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ، يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحُمِهِمْ وَتَوَادِّهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عُضْوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى ".

TERCÜME:

Nu'mân b. Beşîr dedi ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Müminleri birbirlerine merhamet etmede, birbirlerini sevmede ve birbirlerine şefkat göstermede tek bir beden gibi görürsün; bir organ rahatsızlandığında, bedenin diğer kısımları uykusuzluk ve ateşle ona ortak olur."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû Nuaym el-Fadl b. Dükeyn ← Zekeriyyâ b. Ebî Zâide ← Âmir eş-Şa'bî ← Nu'mân b. Beşîr رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Edeb, Hadis No. 6011.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:6011

ALINACAK DERSLER

Bir din kardeşinin çağrısı cevapsız bırakılmamalıdır. Oruç kendisi tehlikedeyken bile Cezayir'in çağrısına cevap verdi.

SELİM ET-TÛMÎ: TARTIŞMALI KAN

TARİHÎ NOT: KARANLIK TARAF

Oruç Cezayir'e geldikten kısa bir süre sonra, onu davet eden Cezayir reisi ***Selim et-Tûmî*** ile ilişkileri gerginleşti. Haedo gibi İspanyol kaynaklarına göre Oruç, Selim et-Tûmî'yi öldürdü — bazıları hamamda boğulduğunu söyler — ve kendini Cezayir hâkimi ilan etti. Gazavât ise Selim'i İspanyollarla temas hâlindeki bir hain olarak tasvir eder.

Bu hikâye burada dürüstçe belirtilmektedir. Ayrıntıları esas olarak düşman kaynaklarından gelir ve tam olarak doğrulanamaz. Ancak doğruysa büyük bir hataydı: onu yardıma çağıran bir Müslümanı öldürmek.

Rivayetin derecesi: Selim et-Tûmî'nin ölümü İspanyol kaynaklarında rivayet edilir; ayrıntıları ve Oruç'un sorumluluğu tartışmalıdır.

KAYNAK:
Diego de Haedo, Cezayir Tarihi; Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî).

Resûlullah ﷺ bir Müslümanla savaşmak hakkında sert bir uyarıda bulundu:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 48

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ، قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ زُبَيْدٍ، قَالَ سَأَلْتُ أَبَا وَائِلٍ عَنِ الْمُرْجِئَةِ، فَقَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَالَ " سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ ".

TERCÜME:

Zübeyd şöyle dedi: Ebû Vâil'e Mürcie'yi sordum, o da şöyle dedi: Abdullah (b. Mes'ûd) bana Nebî'nin ﷺ şöyle buyurduğunu anlattı: ***"Müslüman'a sövmek fısktır, onunla savaşmak ise küfürdür."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Ar'ara ← Şu'be b. Haccâc ← Zübeyd b. Hâris el-Yâmî ← Ebû Vâil Şakîk b. Seleme ← Abdullah b. Mes'ûd رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Îmân, Hadis No. 48.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:48

ALINACAK DERSLER

İktidar çoğu zaman insanı imtihan eder. Bir kahramanın hatasını kabul etmek, tarihte dürüstlüğün bir parçasıdır.

CEZAYİR SULTANI VE TİLİMSÂN'IN FETHİ

TARİHÎ NOT: 1516–1517

Cezayir hâkimi olarak Oruç, Blida yakınlarındaki ***Oued Djer Savaşı*** dahil, İspanya ile müttefik yerel hükümdarları yendi ve ***Tenes***, Medea ve Miliana gibi şehirleri aldı. 1517'de Zeyyânî krallığının başşehri ***Tilimsân***'ın halkı, İspanya'nın müttefiki olan sultanları Ebû Hammû'ya karşı ondan yardım istedi.

Oruç Tilimsân'ı aldı ve Ebû Hammû İspanyolların elindeki Vehrân'a (Oran) kaçtı. Böylece Oruç batı ve orta Cezayir'de geniş bir bölgeye hâkim oldu. Ancak Tilimsân'daki konumu denizden uzaktı ve düşmanlarla çevriliydi.

Rivayetin derecesi: Başta Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî'nin kaleme aldığı Hayreddin'in hatıratı), Kâtib Çelebi'nin Tuhfetü'l-Kibâr'ı ve Diego de Haedo gibi İspanyol kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:

Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi; Jamil Abun-Nasr, A History of the Maghrib.

ALINACAK DERSLER

Çabuk gelen başarı, geri çekilme yolu korunmazsa tehlike getirebilir. Hikmet sadece saldırıda değil, savunmadadır da.

NEHİR KIYISINDA ŞEHADET (1518)

TARİHÎ NOT: BİR KAHRAMANIN SONU

1518'de Martín de Argote komutasında, Ebû Hammû ile müttefik bir İspanyol ordusu Vehrân'dan gelip Tilimsân'ı kuşattı. Uzun bir kuşatmadan sonra Oruç ordusunun küçük bir kısmıyla Cezayir'e gitmek üzere şehirden çıktı, ancak İspanyollar tarafından takip edildi. Ağabeyi İshak ve pek çok adamıyla birlikte Ain Temouchent yakınlarında bir nehir kıyısında şehit düştü.

Haedo, Oruç'un düşmanı oyalamak için yol boyunca altın ve gümüş saçtığını, ancak İspanyolların bunları toplamak için durmadığını rivayet eder. Gazavât ise Oruç'un geride kalan Cezayir ve Tilimsân askerlerini savunmak için geri döndüğünü ve onlarla birlikte şehit düştüğünü söyler. Her iki hikâyeyi de doğrulamak zordur. 2018'de şehit düştüğü yere bir anıt yapıldı.

Rivayetin derecesi: 1518'deki şehadeti sabittir; son anlarının ayrıntıları kaynaklara göre farklıdır.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Diego de Haedo, Cezayir Tarihi.

ALINACAK DERSLER

Adamları için geri dönmeye razı olan bir lider, liderliğin gerçek anlamını öğretmiştir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ORUÇ'UN MİRASI: HAYREDDİN VE CEZAYİR

TARİHÎ NOT: 1519 VE SONRASI

Oruç'un şehadetinden sonra ***Barbaros Hayreddin*** olarak tanınan kardeşi ***Hızır*** Cezayir'de liderliği üstlendi. Hayreddin 1519'da Cezayir'i Sultan ***Yavuz Selim***'e bağladı ve Cezayir Osmanlı Devleti'nin bir parçası oldu. Hayreddin daha sonra Osmanlı kaptan-ı deryası oldu.

Cezayir, 1830'daki Fransız işgaline kadar üç asırdan fazla Osmanlı hâkimiyetinde kaldı. Modern Türk Deniz Kuvvetleri'nin gemilerine Oruç Reis'in adı verilmiştir ve adı hâlâ Cezayir'de ve Türkiye'de iki milletin kardeşliğinin sembolü olarak anılmaktadır.

Rivayetin derecesi: Başta Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî'nin kaleme aldığı Hayreddin'in hatıratı), Kâtib Çelebi'nin Tuhfetü'l-Kibâr'ı ve Diego de Haedo gibi İspanyol kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Gazavât-ı Hayreddin Paşa (Seyyid Murâdî); Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr.

ALINACAK DERSLER

Bir kahraman düşebilir, ama yetiştirdikleri onun işini sürdürür. Gerçek miras, mücadeleyi devam ettiren bir nesildir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN KISSALAR VE SAYILAR

KAYNAK NOTU: GERÇEKLE EFSANE ARASINDA

Oruç'un hikâyesindeki bazı konuların dikkatle değerlendirilmesi gerekir. ***Birincisi***, başlıca Osmanlı kaynağı Gazavât-ı Hayreddin Paşa Barbaros ailesini övmek için yazılmıştır; Haedo gibi İspanyol kaynakları ise düşmanları tarafından yazılmıştır; her ikisi de dikkatle okunmalıdır. ***İkincisi***, kurtarılan Endülüs Müslümanlarının sayısı doğrulanamaz. ***Üçüncüsü***, gümüş kol hikâyesi bir gelenektir.

Dördüncüsü, geri çekilme sırasında saçılan altın hikâyesi ve Oruç'un askerleri için geri dönmesi hikâyesi farklı kaynaklardan gelir ve doğrulanması zordur. ***Beşincisi***, Avrupa kaynaklarının verdiği "korsan" (pirate) etiketi, Hıristiyan tarafın aynı davranışlarını görmezden geldiği için adil değildir; ancak deniz seferleri güzelleştirilemeyecek bir kölelik de içeriyordu. Sabit olan: Rodos şövalyelerince esir alınması, Endülüs Müslümanlarına yardımdaki rolü, Bicâye'de kolunu kaybetmesi, Cezayir ve Tilimsân'ın kurtarılması ve 1518'deki şehadeti.

Rivayetin derecesi: Ana olaylar sabittir; pek çok ayrıntı gelenek veya tartışmalıdır.

KAYNAK:

Gazavât-ı Hayreddin Paşa, Kâtib Çelebi, Haedo ve modern tarih araştırmalarının karşılaştırılması.

ALINACAK DERSLER

Tarihi hem dostun hem de düşmanın kaynaklarından okumak daha adil bir tablo görmemize yardım eder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ORUÇ KISSALARININ KAYNAKLARI

Bu tablo, okuyucunun sahih olanı sadece meşhur olandan ayırabilmesi için her kıssanın kaynağını ve derecesini özetler.

KISSA	KAYNAK	DERECE
Midilli'de Yakup'un ailesi	Gazavât; Kâtib Çelebi	Tarih
Rodos şövalyelerince esir alınması	Gazavât	Tarih; kurtuluş şekli farklı
Esiri kurtarın	Sahîh-i Buhârî 3046	Sahih
Endülüs Müslümanlarının kurtarılması	Gazavât; Kâtib Çelebi	Tarih; sayılar belirsiz
Müslüman Müslümanın kardeşidir	Sahîh-i Buhârî 2442	Sahih
Denizdeki ilk ordu	Sahîh-i Buhârî 2924	Sahih
Bicâye'de kolunu kaybetmesi (1512)	Gazavât; Haedo	Sabit
Gümüş kol	Gelenek	Belirsiz
Müminin bütün işi hayırdır	Sahîh-i Müslim 2999	Sahih
Cîcel halkına buğday	Gazavât	Tarih
Cezayir halkının çağrısı (1516)	Gazavât; Haedo	Sabit
Ümmet tek beden gibidir	Sahîh-i Buhârî 6011	Sahih
Selim et-Tûmî'nin ölümü	Haedo; Gazavât	Tartışmalı
Müslümanla savaşmak küfürdür	Sahîh-i Buhârî 48	Sahih
Tilimsân'ın fethi (1517)	Gazavât; Haedo	Sabit
Saçılan altın	Haedo	Belirsiz
1518'deki şehadet	Çeşitli kaynaklar	Sabit

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞAHISLAR, YERLER VE ZAMAN ÇİZELGESİ

ŞAHIS	ROLÜ
Yakup Ağa	Oruç'un babası; Midilli'de bir sipahi
İlyas	Oruç'un kardeşi; Rodos şövalyelerinin saldırısında şehit düştü
Hızır (Barbaros Hayreddin)	Oruç'un kardeşi; Cezayir'deki halefi
İshak	Oruç'un ağabeyi; 1518'de onunla birlikte şehit düştü
Şehzade Korkut	Oruç'u himaye eden Osmanlı şehzadesi
Tunus Hafsî Sultanı	Oruç'un Tunus'ta üslenmesine izin verdi
Selim et-Tûmî	Oruç'u davet eden Cezayir reisi
Ebû Hammû	İspanya'nın müttefiki Tilimsân sultanı
Martín de Argote	Vehrân'dan gelen İspanyol komutan

YER	OLAY
Midilli	Oruç'un doğum yeri
Rodos	Saint Jean şövalyelerinin üssü
Endülüs (İspanya)	1492'den sonra Müslümanların ezildiği yer
Cerbe ve Halkulvâdi	Oruç'un Tunus'taki üsleri
Bicâye (Béjaïa)	Oruç'un kolunu kaybettiği yer (1512)
Cîcel	Cezayir'deki ilk üs (1514)
Cezayir	1516'da kurtarıldı
Tilimsân	1517'de alındı; 1518'de kuşatıldı

YIL	OLAY
± 1474	Oruç'un Midilli'de doğumu
1492	Gırnata'nın düşüşü
± 1504	Tunus'ta üs; Papa'nın kadırgalarının ele geçirilmesi
1512	Bicâye'de kolunu kaybetmesi
1514	Cîcel'in alınması
1516	Cezayir'in kurtarılması
1517	Tilimsân'ın fethi
1518	Oruç'un şehadeti
1519	Cezayir'in Osmanlı eyaleti olması

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ORUÇ REİS HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

Bu bölüm Oruç Reis hakkında sık sorulan soruları cevaplar. Cevaplar kısadır; ayrıntılar önceki bölümlerdedir.

1. ORUÇ REİS KİMDİR?

Barbaros Hayreddin'in ağabeyi, Cezayir hâkimi olan ve 1518'de şehit düşen Midillili Osmanlı denizcisi.

2. NEDEN BABA ORUÇ DENİLDİ?

Pek çok Endülüs Müslümanını Kuzey Afrika'ya kurtarmaya yardım ettiği için.

3. BARBAROSSA NE DEMEKTİR?

"Kızıl Sakal"; Avrupalıların verdiği lakap.

4. GERÇEKTEN ESİR DÜŞTÜ MÜ?

Evet, Rodos'taki Saint Jean şövalyelerince esir alındı ve kürek mahkûmu yapıldı.

5. KOLUNU NASIL KAYBETTİ?

1512'de Bicâye'ye saldırırken aldığı bir atışla.

6. GERÇEKTEN GÜMÜŞ KOL TAKTI MI?

Meşhur bir gelenektir, ancak doğrulanamaz.

7. KORSAN MIYDI?

Bir Müslüman devlet adına savaşan bir korsan-gaziydi; o devirde her iki taraf da aynı şeyi yapıyordu, ancak bu seferler kölelik de içeriyordu.

8. CEZAYİR'E NASIL GELDİ?

Cezayir halkı 1516'da İspanya'ya karşı ondan yardım istedi.

9. SELİM ET-TÛMÎ'YE NE OLDU?

İspanyol kaynaklarına göre Oruç tarafından öldürüldü; ayrıntıları tartışmalıdır.

10. NE ZAMAN ŞEHİT DÜŞTÜ?

1518'de, Tilimsân'dan çekilirken.

11. HALEFİ KİMDİ?

Kardeşi Barbaros Hayreddin.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

12. HİKÂYESİNİN EN BÜYÜK DERSİ NEDİR?

Musibetler, insanı zayıf Müslümanlara yardım etmekten alıkoymaz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE SONUÇ

Oruç'un hikâyesi, bir kardeşini, hürriyetini ve bir kolunu kaybeden, ama zayıf Müslümanları kurtarmak ve Kuzey Afrika sahillerini özgürleştirmek için mücadeleyi sürdüren bir denizcinin hikâyesidir — hikâyesi dürüstçe değerlendirilmesi gereken konular da içerse de.

DERS	ORUÇ'UN HİKÂYESİNDEN
Esirleri kurtarmak	Rodos tecrübesi; Sahîh-i Buhârî 3046
Ezilenlere yardım	Endülüs Müslümanları; Nisâ 4:75; Sahîh-i Buhârî 2442
Mücadelede niyet	Denizde cihad; Sahîh-i Buhârî 2924
Gevşemeden sabır	Kaybedilen kol; Âl-i İmrân 3:139; Sahîh-i Müslim 2999
Halkın gönlünü kazanmak	Cîcel'e buğday
Kardeşin çağrısına cevap	Cezayir; Hucurât 49:10; Sahîh-i Buhârî 6011
Müslüman kanı değerlidir	Selim et-Tûmî; Sahîh-i Buhârî 48
Fedakâr liderlik	1518'deki şehadet

Oruç'u din kardeşlerine yardım etme aşkında ve musibetler karşısındaki metanetinde örnek alalım; hikâyesinde değerlendirilmesi gereken konulardan da ders çıkaralım.

İnşallah İslam Kahramanları serisi, kardeşi Osmanlı kaptan-ı deryası Barbaros Hayreddin Paşa'nın hikâyesiyle devam edecektir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'ân-ı Kerîm, Osmanlı resmi ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com

İbn Kesîr, Tefsîrü'l-Kur'âni'l-azîm (Âl-i İmrân 3:139; Nisâ 4:75; Hucurât 49:10).

HADİS

Sahîh-i Buhârî 48, 2442, 2924, 3046, 6011. https://sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 2999. https://sunnah.com/muslim

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî; en-Nevevî, Şerhu Sahîhi Müslim.

TARİH KİTAPLARI VE ARAŞTIRMALAR

Seyyid Murâdî, Gazavât-ı Hayreddin Paşa.

Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr fî Esfâri'l-Bihâr.

Diego de Haedo, Topografía e historia general de Argel.

Jamil M. Abun-Nasr, A History of the Maghrib in the Islamic Period.

L. P. Harvey, Muslims in Spain 1500 to 1614.

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Oruç Reis". https://islamansiklopedisi.org.tr/oruc-reis

QURANSCİENCE.MY'DEKİ İLGİLİ SERİLER

İslam Kahramanları, Seri 1: Hamza b. Abdülmuttalib'den Seri 26: Fâtih Sultan Mehmed'e.
https://quranscience.my/#pahlawan

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

BAĞIŞ YAP

Uluslararası bağışçılar: BAĞIŞ YAP düğmesine tıklayın ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir